

Майя Іванова,

заввідділу, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

ОГЛЯД СУЧАСНИХ ДИСЕРТАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ З АВТОРСЬКОГО ТА СУМІЖНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ (НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ ФОНДІВ НБУВ)

У статті здійснено огляд дисертаційних досліджень з питань авторського та суміжного права. Акцентується увага на необхідності змін нормативно-правових положень авторського права у бібліотечній сфері. Особлива увага приділяється положенням дисертаційних досліджень, які схожі з проблемами, що спостерігаються в роботі бібліотек на сучасному етапі.

Ключові слова: авторське право, право інтелектуальної власності, інформаційні ресурси, дисертаційні дослідження, бібліотека, соціальні комунікації.

Стратегією розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України», схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р., визначено напрями розвитку бібліотечної справи. Серед них, зокрема, передбачено інтенсивний розвиток та актуалізацію документно-інформаційних ресурсів бібліотек на традиційних та електронних носіях і збереження українського культурного надбання в частині документних ресурсів [1]. Створення та наповнення бібліотечних ресурсів має відбуватись із дотриманням вимог Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 23 груд. 1993 р. та інших нормативно-правових актів у сфері інтелектуальної власності.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що окремі положення Закону України «Про авторське право і суміжні права» не відповідають вимогам сьогодення. На цьому наголошується у наукових виданнях спеціалістів бібліотечної справи.

Як зазначають представники міжнародної неурядової організації ІФЛА, метою якої є проведення, підтримка та координація наукових досліджень, повсюдне поширення інформації про всі аспекти бібліотечної та інформаційної діяльності, законодавство про авторське право стосується більшості аспектів діяльності бібліотек. Зокрема, воно впливає на послуги,

які бібліотеки надають своїм користувачам, і на умови надання ними доступу до матеріалів, які тут зберігаються, а також на здатність бібліотек виступати посередниками-навігаторами та вести ефективну діяльність з архівування й забезпечення збереження.

На 66-й Генеральній конференції була схвалена Позиція ІФЛА з питань авторського права у цифровому середовищі. У цьому документі, зокрема, зазначено, що бібліотекарі та інформаційні спеціалісти вважають своїм обов'язком забезпечувати потреби читачів у отриманні доступу до творів і до вміщеної в них інформації та ідей. Вони також поважають прагнення авторів та власників авторського права отримати справедливую матеріальну винагороду за свою інтелектуальну власність. ІФЛА виступає за збалансоване законодавство про авторське право, яке сприяє розвитку всього суспільства, забезпечуючи, з метою заохочування творчості, інновацій, досліджень, освіти і навчання, надійний та ефективний захист інтересів правонаступників поряд із розумним доступом. Бібліотекам та архівам має бути дозволено законом перетворення матеріалів, що охороняються авторським правом, у цифровий формат для цілей, пов'язаних із забезпеченням збереження та архівуванням. Надання користувачеві доступу до цифрового формату бібліотечного документа із законними цілями, наприклад науковими чи навчальними, має бути дією, дозволеною законом про авторське право [2].

Аналіз останніх публікацій свідчить, що проблемі авторського права в діяльності українських бібліотек не приділяється належної уваги. Окремих аспектів цієї проблеми у своїх наукових працях торкалися Ю. Артемов [3], О. Бойкова [4, 484–489], Н. Вітушко [5, 123–133], Г. Гуцол [6, 48–49], Т. Кривошия [7], С. Кругових [8, 31–32], Р. Поліщук [9, 35–38] та ін. Окремо треба згадати підручник «Авторське право для бібліотекарів» [10, с. 196], розроблений Центром Беркмана для Інтернету та суспільства при Гарвардському університеті у співпраці з Міжнародною фундацією «Електронна інформація для бібліотек» (eIFL.net). В анотації до цього підручника зазначено, що в ньому розглядаються базові питання законодавства про авторське право різних країн світу, основні аспекти авторського права, що стосуються бібліотечної діяльності та напрями розвитку авторського права у контексті інформаційно-бібліотечної діяльності. Підручник цікавий у плані ознайомлення з міжнародними актами з авторського права. Однак згадані публікації не розкривають шляхи подолання проблеми. Мета статті – провести огляд дисертаційних

досліджень з авторського та суміжного права в Україні. Дисертації є барометром інформації з актуальних проблем, вони відображають думку експертів щодо стану справ у тій чи іншій галузі науки і можуть виступати інформаційною базою для виявлення тенденцій її розвитку. Тому огляд дасть змогу виявити подібні питання, що стосуються бібліотечної справи, та намітити шляхи їх вирішення.

Питання авторського права регулюються цивільним законодавством, до якого належать Цивільний кодекс України, Закон України «Про авторське право і суміжні права» та інші відповідні нормативно-правові акти. Тому логічно, що більшість дисертаційних досліджень виконується в рамках спеціальності 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. Переважно це дисертаційні дослідження на здобуття наукового ступеня кандидата наук. На здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за цією спеціальністю захищена праця О. Підпригори «Проблеми правового регулювання інтелектуальної власності за законодавством України» (1999 р.) [11].

Правовідносини, що виникають у сфері авторських прав, були предметом дослідження наступних кандидатських дисертаційних праць: С. Клейменова «Авторські правовідносини як форма реалізації правомочностей суб'єктів авторського права» (2004) [12], О. Заєць «Право вільного використання об'єктів авторського права за цивільним законодавством України» (2009) [13], О. Ізбаш «Організаційні цивільні правовідносини, що виникають при здійсненні авторських прав» (2013) [14].

С. Клейменова визначає сутність авторського права як в об'єктивному, так і в суб'єктивному значеннях. Нею виявлено причини неможливості застосування правової категорії «інтелектуальна власність» відносно авторських прав і обґрунтована доцільність використання щодо авторських прав правової категорії «виключні права». Для чіткого уявлення про систему виключних прав автором запропоновано змінити структуру положень чинного Цивільного кодексу України в частині встановлення системи належних авторам особистих немайнових і майнових прав. Визначено правовий статус суб'єктів авторського права, які варто розглядати як первісних (автор чи співавтор твору), так і похідних (спадкоємці й інші правоволодільці). Розглянуто особливості основ виникнення абсолютних і відносних авторських правовідносин. Висвітлено найпоширеніші способи здійснення авторських прав та авторські договори. Правовідносини, що виникають при здійсненні права вільного використання об'єктів

авторського права як прояву конституційних обмежень майнових прав, досліджує у своїй праці О. Заєць. Автором простежено становлення цього правового інституту, його понятійний апарат, зміст, особливості, з'ясовано колізії між абсолютним правом володільця авторських прав та правом інших осіб на використання об'єкта авторського права та розроблено рекомендації з удосконалення його позитивного регулювання. Встановлено, що інститут вільного використання об'єктів авторського права проявляється: 1) як особисте немайнове благо; 2) як елемент забезпечення права на творчу інтелектуальну діяльність; 3) як запорука реалізації інших прав: на освіту, відпочинок, використання здобутків науки, літератури та мистецтва; 4) як право особливого роду.

У дисертаційній праці О. Ізбаш ідеться про комплексне дослідження організаційних цивільних правовідносин, що виникають при здійсненні авторських прав. Детальному аналізу піддано визначення і правову природу організаційних правовідносин, співвідношення їх з цивільними правовідносинами. Встановлено специфіку організаційних цивільних правовідносин взагалі та організаційних цивільних правовідносин, які виникають при здійсненні авторських прав. Проаналізовано і схарактеризовано місце організаційних цивільних правовідносин у системі відносин права інтелектуальної власності. Доведено, що залежно від змісту і спрямування організаційних зусиль можливе виділення наступних видів цивільних організаційних правовідносин: 1) організаційно-передумовні; 2) організаційно-делегуючі; 3) організаційно-контрольні; 4) організаційно-інформаційні. Досліджено об'єкт організаційних правовідносин, який має комплексний характер і складається з двох частин – матеріальної та нематеріальної. Розглянуто підстави виникнення організаційних цивільних правовідносин при здійсненні авторських прав. Обґрунтовано необхідність приділити в законодавстві належну увагу договорам, які укладаються між співавторами, а також договорам з організаціями колективного управління.

Проблеми авторських прав в умовах розвитку інформаційних технологій порушуються в працях: О. Пастухов «Авторське право у сфері функціонування всесвітньої інформаційної мережі Інтернет (2002) [15], С. Дзіс «Проблеми авторського права в сфері новітніх комп'ютерних технологій (2004) [16], І. Ващинець «Цивільно-правова охорона авторських прав в умовах розвитку інформаційних технологій» (2006) [17], В. Дмитришин «Набуття та передавання авторських прав на комп'ютерні програ-

ми» (2008) [18], С. Петренко «Правова охорона комп'ютерної програми як об'єкта інтелектуальної власності: шляхи розвитку» (2010) [19].

У дослідженні О. Пастухова визначено, які з матеріалів, доступних в Інтернеті, підлягають охороні за авторським правом. Розглядаються особливості правової охорони окремих категорій розміщених в Інтернеті творів. Висвітлюються зміст та обсяг авторських прав у контексті Інтернету, а також основні засоби захисту цих прав. Обґрунтовується необхідність врахування технологічних, соціокультурних та економічних чинників при виборі оптимальної моделі функціонування Інтернету з точки зору дотримання авторських прав. Проводиться порівняльний аналіз положень правових актів та судових рішень у сфері авторського права України, Росії, США та держав Західної Європи, а також норм, що містяться у міжнародних правових актах та нормативно-правових актах ЄС з охорони авторських прав. Вносяться пропозиції щодо вдосконалення законодавства України у частині охорони авторських прав на твори, розміщені в Інтернеті.

С. Дзіс зосередив увагу на дослідженні актуальних питань теоретичного і правозастосовчого характеру, пов'язаних із захистом прав на комп'ютерне програмне забезпечення як автора, так і інших суб'єктів відповідного сегмента економіки у пропорціях, що врівноважують запити та інтереси кожного з них. Зроблено загальний висновок щодо ефективності моделі захисту прав авторів, яка застосовується в світі сьогодні, відзначено її недоліки та позитивні сторони, внесено пропозиції щодо її удосконалення, в тому числі й з огляду на висвітлені в дисертації нетрадиційні концепції.

Комплексному дослідженню проблем цивільно-правової охорони авторських прав в умовах розвитку інформаційних технологій, присвятив свою дисертацію І. Ващинець. Визначено основні тенденції розвитку авторського права в сучасних умовах, вплив інформаційних технологій на розвиток понять об'єкта авторського права та автора твору. Проведено правовий аналіз поняття та умов охорони авторських прав, а також особливостей цивільно-правової охорони особистих немайнових та майнових прав автора, визначено поняття захисту авторських прав. Досліджено правову природу цивільно-правових способів захисту авторських прав, дано поняття технічних засобів захисту авторського права та визначено їхній правовий статус.

В. Дмитришин дослідив законодавство у сфері авторського права з метою одержання науково обґрунтованих і вірогідних результатів

та рекомендацій щодо способів, форм, порядку й особливостей набуття та передавання фізичними і юридичними особами немайнових і майнових прав на комп'ютерні програми. Установлено, що нормативно-правова база потребує вдосконалення в частині, що регулює правовідносини у сфері набуття та передавання прав на комп'ютерні програми. Наведено визначення поняття «комп'ютерна програма». Запропоновано розширити підстави набуття прав на твори та коло суб'єктів права інтелектуальної власності. Відзначено потребу посилити захист прав інвестора (роботодавця, замовника) на службові комп'ютерні програми, створені на замовлення. Уточнено зміст поняття ліцензії, передбачено можливість укладання письмового або електронного документа, зокрема шляхом прийняття однією стороною умов, встановлених іншою стороною. Наведено визначення понять «використання твору» та «вичерпання прав» за першого продажу чи іншого передання права власності на примірник твору. Наведено рекомендації щодо загальних положень і специфічних умов, які доцільно відображати в ліцензійних договорах на використання комп'ютерних програм.

Дослідником С. Петренком проаналізовано понятійний апарат, який використовується для визначення комп'ютерної програми, вивчено можливість використання режимів правової охорони інших суб'єктів інтелектуальної власності для охорони прав на комп'ютерну програму та її складові елементи, розглянуто питання необхідності формування окремого механізму правової охорони комп'ютерних програм як специфічного об'єкта інтелектуальної власності у межах права інтелектуальної власності.

У низці праць розглядається авторське право на об'єкти інтелектуальної власності. Це питання вивчали Р. Денисова – «Право інтелектуальної власності на твір науки (авторсько-правовий аспект)» (1999) [20], Г. Чурпіта – «Авторське право на твори образотворчого мистецтва» (2004) [21], Є. Греков – «Авторське право на твори архітектури» (2007) [22], С. Бурлаков – «Кінематографічний твір як об'єкт права інтелектуальної власності» (2008) [23], Т. Ярошевська – «Право на службовий винахід» (2009) [24], Ю. Єпіфанова – «Авторські права науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів» (2010) [25], М. Стреля – «Авторське право на літературні й художні твори в Європейському Союзі та Україні: порівняльно-правове дослідження» (2011) [26], А. Котляр – «Виключні права на твори науки, літератури та мистецтва як об'єкти цивільно-правової охорони (вітчизняний та міжнародний аспект)» (2014) [27].

Дослідженню правової сутності твору науки як об'єкта права інтелектуальної власності і проблем правового регулювання відносин, що виникають при його створенні та використанні, присвячена дисертація Р. Денисової. Автором сформульовано визначення твору науки як об'єкта авторсько-правової охорони. Здійснено аналіз системного зв'язку твору науки як об'єкта авторського права з об'єктами суміжних правових інститутів права інтелектуальної власності. З'ясовано необхідні ознаки твору науки, створеного за наймом. Запропонована концепція правового режиму та розроблені договірні форми використання творів науки, створених за наймом. Сформульовані пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України у сфері правовідносин, пов'язаних зі створенням та використанням творів науки.

Дисертація Г. Чурпіти присвячена комплексному дослідженню інституту авторського права щодо одного з об'єктів його правової охорони – творів образотворчого мистецтва. Простежено процес становлення та розвитку авторського права на твори образотворчого мистецтва, сформульовано його поняття, визначені завдання та правові джерела. Дослідником виокремлено й теоретично обґрунтовано ознаки творів образотворчого мистецтва як об'єктів авторського права, досліджено зміст суб'єктивного авторського права та випадки вільного використання творів образотворчого мистецтва, розглянуто способи захисту авторських прав художників від протиправних посягань.

Дослідження Є. Грекова «Авторське право на твори архітектури» містить комплексний науковий аналіз теоретико-правових проблем щодо визнання, здійснення та охорони авторських прав на твори архітектури. Зокрема розглянуто передумови виникнення авторського права на твори архітектури як окремого правового субінституту, сформульовано його поняття, дано правову характеристику основних ознак твору, виявлено їх специфіку відповідно до предмета дослідження, на підставі чого запропоновано визначення твору архітектури як об'єкта авторського права. У дисертації розкрито юридичну природу та зміст суб'єктивного авторського права на твори архітектури, проаналізовано цивільно-правові способи його захисту, визначено сутність правового інституту авторського нагляду у будівництві як елемента системи охорони та захисту прав авторів творів архітектури.

Т. Ярошевська аналізує комплекс теоретичних і практичних питань, пов'язаних з урегулюванням відносин у сфері службового винахідництва.

Досліджено питання становлення та розвитку патентної системи правової охорони службових винаходів, досвід регулювання прав на службовий винахід в окремих іноземних країнах з розвинутою ринковою економікою і державах-учасниках СНД, поняття службового винаходу. Проаналізовано зміст суб'єктивного права на службовий винахід, збалансовані суб'єктивні права та юридичні обов'язки сторін у договірних відносинах з приводу створення і використання службових винаходів.

У дисертації Ю. Спіфанової «Авторські права науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів» досліджено поняття, види авторських прав науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів, підстави їх виникнення та способи здійснення. Окреслені особливості здійснення авторських прав цими суб'єктами на підставі авторського договору, зокрема договору про винагороду між автором та роботодавцем, а також досліджується його місце в системі цивільно-правових договорів.

М. Стреля в дисертації «Авторське право на літературні й художні твори в Європейському Союзі та Україні: порівняльно-правове дослідження» вивчає регламентації авторського права на літературні й художні твори в Європейському Союзі та Україні. Проаналізовано історичні та нормативні аспекти становлення і розвитку авторського права на літературні й художні твори, міжнародні, європейські та національні доктринальні підходи до його визначення і регламентації; звертається увага на гармонізацію захисту авторського права на літературні й художні твори у законодавстві України та Європейському Союзі.

Дисертація С. Бурлакова присвячена розгляду актуальних питань теоретичного і правозастосовчого характеру, пов'язаних зі створенням, використанням кінематографічного твору як об'єкта права інтелектуальної власності та захистом суб'єктивних прав інтелектуальної власності на нього. У дисертації досліджено поняття, ознаки кінематографічного твору та особливості його правової охорони, наявні в чинному матеріальному праві України колізії щодо правового регулювання створення та використання кінематографічного твору як об'єкта права інтелектуальної власності; запропоновані зміни до чинного законодавства з метою усунення таких ситуацій. Доведено, що у разі можливого самостійного використання об'єктів-елементів кінематографічного твору єдиним їх автором є особа, яка створила цю частину своєю працею, що має творчий характер. Також з'ясовано, що юридичні особи отримують на підставі

договору похідні права інтелектуальної власності на кінотвір у цілому. Автором досліджено механізми реалізації та захисту суб'єктивних прав на кінематографічний твір.

А. Котляр досліджує виключні права на твори науки, літератури та мистецтва як об'єкти цивільно-правової охорони і подає загальну характеристику об'єктів авторсько-правової охорони та суб'єктів авторського права, описує зміст та наводить класифікацію виключних авторських прав, визначає специфіку кожної авторської правомочності окремо. Автором проведено порівняльно-правовий аналіз чинного законодавства України і положень основних міжнародних нормативно-правових актів у сфері охорони авторських прав; досліджено правові засади та перспективи участі України у функціонуванні міжнародно-правової системи охорони прав авторів.

Питання договору у сфері авторського права порушувалися в працях Ж. Завальної «Видавничий договір як вид авторського договору» (2002) [28], Ю. Єпіфанової «Авторські права науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів» (2010) [25], О. Міщенко «Цивільно-правові способи здійснення авторських прав» (2015) [29].

У дисертації Ж. Завальної ідеться про правове регулювання відносин, що виникають при укладанні і виконанні видавничого договору між автором (особою, яка має авторське право) і видавцем. Представлені результати дослідження розв'язують певне коло питань, що стосуються удосконалення правового регулювання зазначених відносин. Уточнено поняття, розроблено критерії та виділено види авторського договору. З'ясовано місце видавничого договору в системі авторських договорів. Дано визначення літературного агента як представника автора. Визначено поняття майнових прав автора в суб'єктивному і об'єктивному розумінні. Зазначені істотні умови видавничого договору. Докладно проаналізовано відповідальність за невиконання або неналежне виконання видавничого договору.

Ю. Єпіфанова у своїй дисертації детально досліджує поняття, види авторських прав науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів, підстави їх виникнення та способи здійснення. Окреслено особливості здійснення авторських прав цими суб'єктами на підставі авторського договору, зокрема договору про винагороду між автором і роботодавцем. Розроблено конкретні пропозиції та рекомендації щодо удосконалення законодавства України у сфері охорони та захисту

авторських прав науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів.

Дисертацію О. Міщенко присвячено дослідженню теоретичних і практичних проблем здійснення суб'єктивних авторських прав. На підставі аналізу чинного законодавства, міжнародних актів, наукових джерел визначено поняття здійснення суб'єктивних авторських прав; проаналізовано умови, принципи, межі та обмеження при здійсненні авторських прав. Надано загальну характеристику договірних та позадоговірних способів здійснення авторських прав, розглянуто їх спільні та відмінні риси, особливості правової природи та нормативного регулювання. Розглянуто найпоширеніші види договорів, які укладаються щодо об'єктів авторського права. Запропоновано систему позадоговірних способів здійснення авторських прав, досліджено проблеми, що виникають під час застосування окремих із них. За результатами дослідження сформульовано низку теоретично та практично важливих висновків, окреслено перспективні напрями подальших досліджень, а також внесено пропозиції щодо удосконалення правового регулювання відносин, що виникають під час здійснення суб'єктивних авторських прав.

Про проблеми цивільно-правового регулювання інституту комерційного (фірмового) найменування в Україні йдеться у дисертаційному дослідженні С. Іщука «Право інтелектуальної власності на комерційне (фірмове) найменування» (2009) [30]. Автором проаналізовано ознаки комерційного (фірмового) найменування та особливості застосування термінів «фірма», «фірмове найменування», «комерційне найменування», визначено структуру та основні вимоги до елементів комерційного (фірмового) найменування, висвітлено питання суб'єктів права на комерційне (фірмове) найменування, порядок виникнення права особи на комерційне (фірмове) найменування.

Суміжним правам виконавців, виробників фонограм, організацій мовлення присвячена дисертація Н. Яркіної «Суміжні права в авторському праві» (2000) [31]. Дослідниця пропонує поняття інституту суміжних прав, аргументує його об'єднання з інститутом авторського права в одну підгалузь цивільного права «авторське право і суміжні права», надає правову характеристику об'єктів суміжних прав, їхньої природи, розкриває специфічні ознаки, які відрізняють ці об'єкти від об'єктів авторського права. Н. Яркіна висловлює позицію, що виконання за своєю природою мають визнаватися об'єктами авторського права

як твори виконавчого мистецтва. У дисертації проаналізовано способи захисту суміжних прав, підстави та порядок реалізації мір цивільно-правової відповідальності за порушення суміжних прав.

За спеціальністю 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; банківське право» захищена дисертація І. Запорожець «Адміністративно-правові засади управління у сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності» (2006) [32]. Автором досліджено адміністративно-правові засади управління у сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності й обґрунтовано шляхи їх удосконалення; охарактеризовано діяльність з охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності як об'єкт державного управління, розкрито структуру державної системи правової охорони інтелектуальної власності, визначено суб'єктів управління у сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності. У рамках адміністративного права наведено характеристику методів і форм управління у сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності, розглянуто систему й особливості адміністративно-правових засад управління у сфері охорони прав на окремі об'єкти інтелектуальної власності – об'єкти промислової власності, селекційні досягнення та на об'єкти авторського права й суміжних прав.

У межах спеціальності 25.00.01 О. Кіреєва виконала дослідження «Державне управління розвитком інтелектуальних ресурсів в Україні: теоретико-методологічний аспект» (2006) [33]. У дисертації розглянуто проблеми визначення сутності поняття «інтелектуальні ресурси» та його залучення до наукового обігу, проаналізовано найбільш суттєві параметри та ознаки складових інтелектуальних ресурсів, які поєднують знання, інформаційні та людські ресурси. Автором на підставі аналізу структури та функцій інтелектуальних ресурсів суспільства здійснено моделювання процесу їх відтворення, що відбувається одночасно на особистісному, організаційному та державному рівнях; висвітлено сучасні проблеми розвитку інтелектуальних ресурсів в Україні. Розкрито сутність і роль державного управління у процесах розвитку інтелектуальних ресурсів, проаналізовано сучасний стан державного управління розвитком окремих складових інтелектуальних ресурсів в Україні та визначено основні шляхи і напрями удосконалення державного управління розвитком інтелектуальних ресурсів суспільства.

Дисертацією на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.01.08 «Журналістика» є дослідження О. Гер-

манової «Авторське право і суміжні права в засобах масової інформації України та Польщі» (2006) [34]. Умови функціонування авторського права і суміжних прав в українських та польських засобах масової інформації проаналізовано на законодавчому (національному та міжнародному) і практичному рівнях. За словами автора, проблемою дослідження є прийнятність головних тенденцій європейського права, репрезентантом якого є сусідня Польща, у контексті пристосування до них вітчизняних норм з метою використання окремих положень авторського права в українській масовій інформаційній галузі. Дослідником наголошено на відмінностях українського та польського законодавства у положеннях договорів, ратифікованих обома державами, в частині застосування їх у діяльності ЗМІ; знайдено правові механізми уникнення непорозумінь між учасниками комунікативного процесу під час опублікування інтерв'ю та розподілу матеріальної винагороди; обґрунтовано необхідність чіткого закріплення та конкретизації деяких законодавчих термінів, відсутність яких унеможливило адекватне трактування меж правової захищеності телебачення і радіомовлення; проаналізовано перспективи трудових відносин журналіста з роботодавцем на прикладі розгляду судових спорів. Автором доведено, що дотримання авторського права і суміжних прав у ЗМІ на належному рівні допоможе власникам видань та авторам уникнути додаткових витрат, пов'язаних із відновленням порушених прав і відшкодуванням моральної шкоди; з'ясовано механізми та тенденції регулювання авторського права в Інтернеті на сучасному етапі.

Висновки. Результати узагальнення наведеного матеріалу свідчать, що проблеми авторського права досліджуються переважно в межах спеціальності 12.00.03 на здобуття наукового ступеня кандидата (або доктора) юридичних наук. У дисертаційних дослідженнях С. Клейменової, О. Зайця визначено правовий статус суб'єктів авторського права, вказується, що існують як первісні (автор чи співавтори твору) суб'єкти, так і похідні (спадкоємці, правоволодільці твору). Проте ці автори не порушують питання про можливих суб'єктів авторського права у бібліотечній справі. У дисертації О. Ізбаш розкриваються цивільні правовідносини, що виникають при здійсненні авторських прав, серед яких виділяються організаційно-передумовні, організаційно-делегуючі, організаційно-контрольні та організаційно-інформаційні. Звертається увага на договори, які укладаються з організаціями колективного управління. Дослідження авторських прав в умовах розвитку

інформаційних технологій переважно стосуються питань дотримання авторського права в мережі Інтернет, а також при розробці й використанні комп'ютерних програм. Так, О. Пастухов проводить порівняльний аналіз положень нормативно-правових актів та судових рішень у сфері охорони авторських прав на розміщені в Інтернеті твори України, Росії, США та держав Західної Європи, а також аналізує міжнародні правові акти.

В. Дмитришин у своїй праці дослідив законодавство у сфері авторського права на комп'ютерні програми. Він звертає увагу на необхідність посилити захист прав інвестора (роботодавця, замовника) на службові комп'ютерні програми, створені на замовлення, та наводить визначення понять «використання твору» і «вичерпання прав» за першого продажу чи іншого передання права власності на примірник твору. Зазначимо, що питання створення, використання, правового статусу службового твору, службових комп'ютерних програм є актуальним для бібліотечної сфери.

Теми службових творів стосується також дослідження Р. Денисової, яка розглядає питання створення «твору науки за наймом» та пропонує концепцію правового режиму і розробку договірних форм використання творів науки, створених за наймом. Питання службових правовідносин в авторському праві розглядаються у дослідженні Т. Ярошевської. Вона проводить аналіз теоретичних і практичних питань, пов'язаних з урегулюванням відносин у сфері службового винахідництва. Ю. Єпіфанова дослідила договори про винагороду між автором (науково-педагогічним працівником) та роботодавцем. М. Стреля розкриває питання становлення авторського права на літературні й художні твори в Європейському Союзі та Україні. Дослідник С. Бурлаков, вивчаючи питання, пов'язані зі створенням і використанням кінематографічного твору, доводить, що автором є особа, яка створила цей твір, а юридичні особи отримують на підставі договору похідні права інтелектуальної власності на кінотвір у цілому. Дослідження О. Германової за спеціальністю 10.01.08 «Журналістика» на прикладі розгляду судових спорів також стосується актуальних питань трудових відносин журналіста з роботодавцем. У рамках спеціальності з державного управління О. Кіреєва робить важливий висновок про те, що поняття «інтелектуальні ресурси» поєднує в собі знання, інформаційні та людські ресурси, їх відтворення відбувається одночасно на особистісному, організаційному та державному рівнях.

Таким чином, сьогодні представлені різні напрями дослідження авторського та суміжного права в Україні. Розглянуті дисертації безпо-

середньо не розкривають питань авторського права в діяльності бібліотек, зокрема при створенні електронних ресурсів чи службового твору. Але дослідники у межах своїх тем звертають увагу на схожі проблеми, які намітилися в бібліотечній сфері. Узагальнення висновків проаналізованих дисертаційних досліджень дасть змогу підняти якісне обслуговування бібліотечних користувачів в умовах посилення глобальних інформаційних впливів.

Література

1. Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 берез. 2016 р. № 219-р // Офіц. вісн. України. – 2016. – № 26.

2. Позиція ІФЛА з питань авторського права у цифровому середовищі: Документ схвалено виконавчим бюро ІФЛА на 66-й Генеральній конференції в Єрусалимі, Ізраїль (13–18 серп. 2000 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/1835>. – Назва з екрана.

3. *Артемов Ю. І.* Про авторське право та деякі проблеми при формуванні електронних інформаційних ресурсів у наукових бібліотеках [Електронний ресурс] / Ю. І. Артемов. – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/8653/1>. – Назва з екрана.

4. *Бойкова О.* Бібліотечно-інформаційні ресурси: проблеми охорони авторського права в Росії / О. Бойкова // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2002. – Вип. 9. – С. 484–489.

5. *Вітушко Н.* Авторське право та обмеження інформаційної бази аналітичної діяльності бібліотек: інтернет-аспект / Н. Вітушко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2011. – Вип. 30. – С. 123–133.

6. *Гуцол Г.* Електронні бібліотеки: проблемні питання видавництва, бібліотек, обов'язкового примірника, авторського права / Г. Гуцол // Вісн. Книжк. палати. – 2010. – № 10. – С. 48–49.

7. *Кривошия Т. П.* Проблема авторського права та суміжних прав в бібліотеках на сторінках періодичних видань [Електронний ресурс] / Т. П. Кривошия // Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства : матеріали третьої наук.-практ. конф. з міжнар. участю, 29 верес. 2011 р., Львів, Україна. – Львів : Вид-во Львів.

політехніки, 2011. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/10195/4/44>. – Назва з екрана.

8. *Кругових С.* Авторське право в діяльності сучасної бібліотеки в умовах Інтернет-середовища / С. Кругових // Вісн. Книжк. палати. – 2005. – № 7. – С. 31–32.

9. *Поліщук Р. П.* Проблеми захисту авторського права в бібліотечному обслуговуванні / Р. П. Поліщук // Вісн. Книжк. палати. – 2010. – № 3. – С. 35–38.

10. Авторське право для бібліотекарів : підручник / [пер. з англ. О. Васильєва]. – Київ : ІММ «ФРАКСІМ», 2015. – 196 с.

11. *Підопригора О. О.* Проблеми правового регулювання інтелектуальної власності за законодавством України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 / Оксана Опанасівна Підопригора ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – Харків, 1999. – 34 с.

12. *Клейменова С. М.* Авторські правовідносини як форма реалізації правомочностей суб'єктів авторського права : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / С. М. Клейменова ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – Київ, 2004.

13. *Заєць О. В.* Право вільного використання об'єктів авторського права за цивільним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Олександр Віталійович Заєць ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2009. – 16 с.

14. *Ізбаш О. О.* Організаційні цивільні правовідносини, що виникають при здійсненні авторських прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Олеся Олегівна Ізбаш ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія», Одеса, 2013.

15. *Пастухов О. М.* Авторське право у сфері функціонування всесвітньої інформаційної мережі Інтернет : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / О. М. Пастухов ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Київ, 2002.

16. *Дзіс С. А.* Проблеми авторського права в сфері новітніх комп'ютерних технологій : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Сергій Анатолійович Дзіс ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т міжнар. відносин. – Київ, 2004.

17. *Ващинець І. І.* Цивільно-правова охорона авторських прав в умовах розвитку інформаційних технологій : автореф. дис. ... канд. юрид. наук :

12.00.03 / І. І. Вашинець ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Київ, 2006.

18. *Дмитришин В. С.* Набуття та передання авторських прав на комп'ютерні програми : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / В. С. Дмитришин ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, – Київ, 2008. – 20 с.

19. *Петренко С. А.* Правова охорона комп'ютерної програми як об'єкта інтелектуальної власності: шляхи розвитку : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / С. А. Петренко ; НДІ приват. права і підприємництва Акад. прав. наук України. – Київ, 2010. – 20 с.

20. *Денисова Р. О.* Право інтелектуальної власності на твір науки (авторсько-правовий аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Р. О. Денисова ; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – Харків, 1999. – 19 с.

21. *Чурпіта Г. В.* Авторське право на твори образотворчого мистецтва : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Г. В. Чурпіта ; Нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2004.

22. *Греков Є. А.* Авторське право на твори архітектури : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Євген Анатолійович Греков ; НДІ приват. права і підприємництва Акад. прав. наук України. – Київ, 2007. – 20 с.

23. *Бурлаков С. Ю.* Кінематографічний твір як об'єкт права інтелектуальної власності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Сергій Юрійович Бурлаков; НДІ приват. права і підприємництва Акад. прав. наук України. – Київ, 2008. – 20 с.

24. *Ярошевська Т. В.* Право на службовий винахід : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Тамара Василівна Ярошевська ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2009. – 19 с.

25. *Єпіфанова Ю. С.* Авторські права науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Ю. С. Єпіфанова ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2010. – 16 с.

26. *Стреля М. І.* Авторське право на літературні й художні твори в Європейському Союзі та Україні: порівняльно-правове дослідження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / М. І. Стреля ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». – Одеса, 2011. – 20 с.

27. *Котляр А. О.* Виключні права на твори науки, літератури та мистецтва як об'єкти цивільно-правової охорони (вітчизняний та міжнародний

аспект) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Андрій Олексійович Котляр ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Харків, 2014. – 19 с.

28. *Завальна Ж. В.* Видавничий договір як вид авторського договору : автореф. дис. . канд. юрид. наук : 12.00.03 / Ж. В. Завальна ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – Київ, 2002. – 18 с.

29. *Мищенко О. П.* Цивільно-правові способи здійснення авторських прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / О. П. Мищенко ; Нац. акад. прокуратури України, Київ, 2015. – 19 с.

30. *Іщук С. І.* Право інтелектуальної власності на комерційне (фірмове) найменування : автореф. дис. . канд. юрид. наук : 12.00.03 / С. І. Іщук ; НДІ приват. права і підприємництва Акад. прав. наук України. – Київ, 2009. – 20 с.

31. *Яркіна Н. Є.* Суміжні права в авторському праві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Наталія Євгенівна Яркіна ; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – Харків, 2000. – 20 с.

32. *Запорожець І. Г.* Адміністративно-правові засади управління у сфері охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / І. Г. Запорожець ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2006. – 19 с.

33. *Кіреєва О. Б.* Державне управління розвитком інтелектуальних ресурсів в Україні: теоретико-методологічний аспект: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01 / О. Б. Кіреєва ; Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Дніпропетровськ, 2006. – 20 с.

34. *Германова О. Г.* Авторське право і суміжні права в засобах масової інформації України та Польщі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.08 / О. Г. Германова ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2006. – 17 с.

References

1. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku bibliotechnoi spravy na period do 2025 roku «Iakisni zminy bibliotek dlia zabezpechennia staloho rozvytku Ukrainy»: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 bereznia 2016 r. № 219-r [On approval of the Strategy of librarianship for the period until 2025. «Qualitative changes in libraries for the Sustainable Development of Ukraine»: Cabinet of Ministers of Ukraine on March 23, 2016 p. 219, the number]. *Ofitsiyniy visnyk Ukrainy*. – *Official Bulletin of Ukraine*, no. 26 [in Ukrainian].

2. Pozytsiia IFLA z pytan avtorskoho prava u tsyfrovomu seredovyshchi: Dokument skhvaleno vykonavchym biuro IFLA na 66-i Heneralnii konferentsii v Yerusalymi, Izrail (13–18 serp. 2000 r.) [IFLA position on copyright in the digital environment: The document approved by the Executive Bureau on 66 IFLA General Conference in Jerusalem, Israel (13–18 Aug. 2000)]. *nbu.gov.ua*. Retrieved from <http://www.nbu.gov.ua/node/1835> [in Ukrainian].

3. Artemov, Iu. I. Pro avtorske pravo ta deiaki problemy pry formuvanni elektronnykh informatsiinykh resursiv u naukovykh bibliotekakh [On copyright and some problems in the formation of electronic information resources in academic libraries]. *lib.iitta*. Retrieved from lib.iitta.gov.ua/8653/./Артемов_Про%20авторское.pdf [in Ukrainian].

4. Boikova, O. (2002). Bibliotechno-informatsiini resursy: problemy okhorony avtorskoho prava v Rosii [Library and Information Resources issues of copyright protection in Russia]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 9, pp. 484–489 [in Ukrainian].

5. Vitushko, N. (2011). Avtorske pravo ta obmezhenia informatsiinoi bazy analitychnoi diialnosti bibliotek: internet-aspekt [Copyright and limitations of analytical information base libraries: Internet aspect]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 30, pp. 123–133 [in Ukrainian].

6. Hutsol, H. (2010). Elektronni biblioteky: problemni pytannia vydavnytstv, bibliotek, obov'iazkovoho prymirnyka, avtorskoho prava [Libraries: Challenges publishers, libraries and legal deposit, copyright]. *Visnyk knyzhkovoi palaty – Bulletin Book Chamber*, no. 10, pp. 48–49 [in Ukrainian].

7. Kryvoshyia, T. P. (2011). Problema avtorskoho prava ta sumizhnykh prav v bibliotekakh na storinkakh periodychnykh vydan [The problem of copyright and related rights in the libraries on the pages of periodicals]. *III naukovopraktychna konferentsiia «Suchasni problemy diialnosti biblioteky v umovakh informatsiinoho suspilstva»*, Lviv, Ukraina (29 veresn. 2011 r.). – *III scientific-practical conference «Modern problems of libraries in the information society»*, Lviv, Ukraine (September 29, 2011). *ena.lp.edu.ua*. Retrieved from <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/10195/4/44> [in Ukrainian].

8. Kruhovykh, S. (2005). Avtorske pravo v diialnosti suchasnoi biblioteky v umovakh Internet-seredovyshcha [The copyright in the work of modern

libraries in terms of Internet Environment]. *Visnyk knyzhkovoї palaty – Bulletin Book Chamber*, no. 7, pp. 31–32 [in Ukrainian].

9. Polishchuk, R. P. (2010). Problemy zakhystu avtorskoho prava v bibliotechnomu obsluhovuvanni [Problems of copyright in library service]. *Visnyk knyzhkovoї palaty – Bulletin Book Chamber*, no. 3, pp. 35–38 [in Ukrainian].

10. Avtorske pravo dlia bibliotekariv [Copyright for Librarians]. Kyiv: TOV «IMM «FRAKSIM» [in Ukrainian].

11. Pidopryhora, O. O. (1999). Problemy pravovoho rehuliuвання intelektualnoi vlasnosti za zakonodavstvom Ukrainy [Problems of legal regulation of intellectual property law Ukraine]. Extended abstract of Doctor's thesis. Kharkov [in Ukrainian].

12. Kleimenova, S. M. (2004). Avtorski pravovidnosyny yak forma realizatsii pravomochnosti sub'ektiv avtorskoho prava [Copyright legal powers as a form of implementation of copyright]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

13. Zaiets, O. V. (2009). Pravo vilnoho vykorystannia ob'ektiv avtorskoho prava za tsyvilnym zakonodavstvom Ukrainy [The right of free use of copyright by civil legislation of Ukraine]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

14. Izbash, O. O. (2013). Orhanizatsiini tsyvilni pravovidnosyny, shcho vynykaiut pry zdiisnenni avtorskykh prav [Organizational civil legal relations arising in copyright]. Extended abstract of candidate's thesis. Odessa [in Ukrainian].

15. Pastukhov, O. M. (2020). Avtorske pravo u sferi funktsionuvannia vsesvitnoi informatsiinoi merezhi Internet [Copyright in the functioning of the global information network Internet]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

16. Dzis, S. A. (2004). Problemy avtorskoho prava v sferi novitnykh komp'uternykh tekhnolohii [Problems of copyright in the field of latest computer technology]. Extended Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

17. Vashchynets, I. I. (2006). Tsyvilno-pravova okhorona avtorskykh prav v umovakh rozvytku informatsiinykh tekhnolohii [Civil protection of copyright in the development of information technology]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

18. Dmytryshyn, V. S. (2008). Nabuttia ta peredannia avtorskykh prav

na komp'uterni prohramy [Acquisition and transfer of copyright in computer programs]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

19. Petrenko, S. A. (2010). Pravova okhorona komp'uternoï prohramy yak ob'iekta intelektualnoi vlasnosti: shliakhy rozvytku [The legal protection of computer programs as intellectual property: ways of]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

20. Denysova, R. O. (1999). Pravo intelektualnoi vlasnosti na tvir nauky (avtorsko-pravovyi aspekt) [Intellectual property rights in a work of science (copyright legal aspects)]. Extended abstract of candidate's thesis. Kharkov [in Ukrainian].

21. Churpita, H. V. (2004). Avtorske pravo na tvory obrazotvorchoho mystetstva [The copyright for works of fine art]. Extended abstract of candidate's thesis. Kharkov [in Ukrainian].

22. Hrekov, Ie. A. (2007). Avtorske pravo na tvory arkhitektury [Copyright in works of architecture]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

23. Burlakov, S. Iu. (2008). Kinematohrafichnyi tvir yak ob'iekt prava intelektualnoi vlasnosti [Cinematographic work as an object of intellectual property]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

24. Iaroshevskka, T. V. (2009). Pravo na sluzhbovyi vynakhid [Rights sluzhbovy vinahid]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

25. Iepifanova, Iu. S. (2010). Avtorski prava naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv vyshchykh navchalnykh zakladiv [Copyright teaching staff of higher education institutions]. Extended abstract of candidate's thesis. Kharkov [in Ukrainian].

26. Strelia, M. I. (2011). Avtorske pravo na literaturni i khudozhni tvory v Yevropeiskomu Soiuzi ta Ukraini: porivnialno-pravove doslidzhennia [Copyright in literary and artistic works in the European Union and Ukraine: comparative legal research]. Extended abstract of candidate's thesis. Odessa [in Ukrainian].

27. Kotliar, A. O. (2014). Vykliuchni prava na tvory nauky, literatury ta mystetstva yak ob'iekty tsyvilno-pravovoi okhorony (vitchyzniani ta mizhnarodnyi aspekt) (vitchiznianiij ta mizhnarodnij aspekt) [Exclusive rights to works of science, literature and art as objects of civil protection (domestic and international aspects)]. Extended abstract of candidate's thesis. Kharkov [in Ukrainian].

28. Zavalna, Zh. V. (2002). Vydavnychyi dohovir yak vyd avtorskoho

dohovoru [Publishing contract as a form of copyright agreement]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

29. Mishchenko, O. P. (2015). Tsyvilno-pravovi sposoby zdiisnennia avtorskykh prav [Civil legal ways to implement copyright]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

30. Ishchuk, S. I. (2009). Pravo intelektualnoi vlasnosti na komertsiine (firmove) naimenuvannia [Intellectual property commercial (brand) name]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

31. Iarkina, N. Ie. (2000). Sumizhni prava v avtorskomu pravi [Related rights in copyright law]. Extended abstract of candidate's thesis. Kharkov [in Ukrainian].

32. Zaporozhets, I. H. (2006). Administratyvno-pravovi zasady upravlinnia u sferi okhorony prav na ob'iekty intelektualnoi vlasnosti [Administrative and legal principles in the field of management of intellectual property]. Extended abstract of candidate's thesis. Kharkov [in Ukrainian].

33. Kirieieva, O. B. (2006). Derzhavne upravlinnia rozvytkom intelektualnykh resursiv v Ukraini: teoretyko-metodolohichniy aspekt: metodolohichnyy teoretychny aspekt [State management of the development of intellectual resources in Ukraine: theoretical and methodological aspects]. Extended abstract of candidate's thesis. Dnipropetrovsk [in Ukrainian].

34. Hermanova, O. H. (2006). Avtorske pravo i sumizhni prava v zasobakh masovoi informatsii Ukrainy ta Polshchi [Copyright and related rights in the media Ukraine and Poland]. Extended abstract of candidate's thesis. Lviv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.05.2016.

Maya Ivanova,

Head of Department, V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Review of the Recent Dissertation Researches on Copyright and Related Rights in Ukraine (Vernadsky National Library of Funds)

The article reviews doctoral research on copyright and related rights. The focus is on the need to improve the legal and regulatory provisions of copyright in library sector, in accordance with modern requirements. It is noted that in reviewed theses copyright issues in libraries' activities are not disclosed directly, but the authors consider similar problems as part of their researches, for example, concerning the creation, use, legal status of the service work, office computer programs relevant to library sphere.

It is emphasized that the generalization of conclusions of the examined theses will provide an opportunity to identify promising directions in the field of copyright

protection and related rights and to identify ways to address copyright and related rights problems that occur in library activities.

Keywords: copyright, intellectual property, information resources, dissertation research, library, social communication.

Майя Иванова,

завотделом, Национальная библиотека Украины имени В. И. Вернадского

Обзор современных диссертационных исследований авторского и смежного права в Украине (на основе анализа фондов НБУВ)

В статье рассмотрены диссертационные исследования по вопросам авторского и смежного права. Акцентируется внимание на необходимости усовершенствования нормативно-правовых положений авторского права в библиотечной сфере в соответствии с современными требованиями.

Отмечается, что в диссертациях не раскрываются вопросы авторского права непосредственно в деятельности библиотек, но авторы в рамках своих исследований рассматривают схожие проблемы, например, касающиеся создания, использования, правового статуса служебного произведения, служебных компьютерных программ, которые являются актуальными и для библиотечной сферы.

Подчеркивается, что обобщение выводов, содержащихся в рассмотренных диссертациях, даст возможность определить перспективные направления в сфере защиты авторского и смежного права и наметить пути решения проблем авторского и смежного права, которые встречаются в библиотечной деятельности.

Ключевые слова: авторское право, право интеллектуальной собственности, информационные ресурсы, диссертационные исследования, библиотека, социальные коммуникации.